7.9.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

HE 00/2021 vp

Lausunto hallituksen esityksestä tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto tartuntatautilain 58 d § muuttamisesta ja 2 metrin turvavälien poistamisesta.

Kyseessä on jo voimassa olevien tartuntatautilain väliaikaisten säädösten muuttaminen siten, että lähikontaktin määritelmästä poistettaisiin viittaus 2 metrin turvaväliin ja siten yleisötilaisuuksia voitaisiin sallia laajemmin. Tartuntatautilain väliaikaisesti mahdollistamilla määräyksillä sulkea tiloja ja vaikuttaa ihmisten välisiä kontakteja vähentävästi on ollut merkittävä osuus uusien tartuntojen syntymisen ehkäisyssä ja siten koronavirusepidemian torjunnassa maassamme. Epidemiatilanne on tartuntamäärien valossa edelleen vaikea, mutta tartuntojen vaikutukset yhteiskuntaan ovat aiempia aaltoja huomattavasti vähäisempiä mitattuna sairaalahoitoon joutuvien potilaiden tai tautiin kuolleiden määriä. Nämä ovat olleet erilaisten rajoitustoimenpiteiden oikeudellinen ja myös terveydellinen perusta. Rajoitustoimenpiteiden tarpeellisuus tai perusta tulisi siten arvioida ja myös selkeästi sanoittaa uudelleen.

Muuttuvasta tilanteesta huolimatta on lainsäädännössä oltava valmius mahdollisten uusien tartuntauhkien torjuntaan varautumiseen, mutta muuttunut tilanne edellyttää lainsäätäjältä tarkempaa ohjausta, milloin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä. Nyt lausuttavassa esityksessä ei näihin lain soveltamiseen liittyviin seikkoihin ole otettu riittävän selkeästi kantaa. Tämä johtaa helposti sekä oikeudellisesti epäselvään tilanteeseen, poikkeaviin toimintamalleihin samanlaisessa tilanteessa eri kunnissa/alueilla sekä myös toiseen suuntaan kohdistuvaan riskiin eli myös mahdollisesti riskiin päätöksentekijän liialliseen varovaisuuteen oikeudellisia seurauksia peläten.

Väliaikaiset tartuntatautilain 58 § ovat osoittautuneet sekaviksi ja hankalasti sekä moninaisesti tulkittaviksi kuten jo niiden säätämisen lausuntokierroksella tuotiin esille ja kuten ne ovat käytännön soveltamisessa osoittautuneet. Tätä ongelmaa ei nyt esitetyssä lakimuutoksessa korjata vaan pahennetaan entisestään.

Kuten lain taustamuistiossa todetaan, on selkeä tutkimusnäyttö siitä, että etäisyyden kasvaessa lähikontaktissa covid-19-tartunnan mahdollisuus pienenee. Tartunnanjälji-

HUS Helsingin yliopistollinen sairaala
Yhtymähallinto
PL 200
Stenbäckinkatu 9, Helsinki
00029 Helsinki
(09) 4711
etunimi.sukunimi@hus.fi
www.hus.fi
Y-tunnus 1567535-0

tyksen myötä on opittu, että lähikontakti ja pisarateitse tapahtuva tartunta on merkittävin covid-19-tartuntareitti. Siten tautia rajoitettaessa ovat lähikontaktin rajoittamiseen tähtäävät toimenpiteet edelleen tehokkaimpia. Lakiesityksessä jätetään edelleen voimaan velvoite lähikontaktin välttämiseen, mutta sen määritelmä ja, millä keinoin se hyväksyttävästi toteutetaan jää avoimeksi. Tämä johtaa ongelmiin lain sovelluksen kannalta päätöksentekijän, toimintaa harjoittavan sekä päätöksen toteutusta valvovan kohdalla. Tätä tulisi siten selkeästi ohjeistaa, joko taustamuistioon tai lakitestiin liitettävillä esimerkeillä tai keinoilla, kuinka lain alla siteerattu velvoite voidaan toteuttaa:

> *"... asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttö on järjestettävä siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa. Päätöksestä on käytävä ilmi, että toimija voi toteuttaa velvoitteensa asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikka- tai tilajärjestelyin taikka muulla toimintansa erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla."*

Lähikontakti tilanteissa, joissa osallistujat käyttävät kattavasti kasvomaskia on tartunnan osalta pieniriskinen ja se olisi lääketieteellisesti selvä lisäysmahdollisuus. Asiakasmäärän rajoitukset vaativat vähintäänkin ohjausta ja rokotusten edistyessä osallistujamäärään sekä etäisyyksiin liittyy myös osallistujien ja/tai osallistuvan ikäryhmän rokotustilanne. Missä määrin päätöksentekijä voi tällaisia seikkoja päätökseen liittää ja miten valvoja niitä voi valvoa?

Esitetyn lakimuutoksen jälkeen jää edelleen tartuntatautilain väliaikainen 58 g § voimaan. Se säätelee samoin yleisölle avoimien tilojen käytöstä, niiden rajoituksista ja sulkemisesta. Olisi tärkeää varmistaa, että 58 g § ja 58 d § välille ei jää ristiriitaa tai epäselvyyksiä, joita vaikuttaisi olevan niin niiden määrittelemien tilojen ja tapahtumien ja päätösten edellytysten osalta. 58 g § edelleen päätösten edellytyksenä on 14 vuorokauden ilmaantuvuus yli 50/100 000 asukasta.

Tartuntatautilain 58 d § 2 metrin turvavälin ja osallistujien lohkomisen poistaminen laista on toimenpiteenä kannatettava, mutta käytännössä toimivassa lainsäädännössä ei muodosteta siinä määrin epämääräisiä ja erilaisiin tulkintoihin johtavia mahdollisuuksia, joita tämä tekninen lakimuutosesitys helposti tuottaa.

Asko Järvinen
infektioylilääkäri, HUS tartuntataudeista vastaava lääkäri